

A U S D E R

AKILLI ULAŖIM
SİSTEMLERİ

ÜLKE
MEVZUATININ
GENEL
ÇERÇEVESİ

RAPOR

2

ÖZET

Akıllı Ulaşım Sistemleri (AUS) temel olarak, toplumu oluşturan bireylerin ulaşım ihtiyaçlarını yerine getirirken, karar verme yükünü hafifleten ve doğrudan ya da dolaylı olarak öngörülebilir ulaşım problemlerini çözüme kavuşturan sistemler olarak tanımlanabilir.

AUS'nin amaçları ise insan-araç-altyapı-merkez arasında çok yönlü veri alışverişi, trafik güvenliği, yolların kapasitelerine uygun olarak kullanımı, mobilitenin artırılması, enerji verimliliği sağlanarak çevreye verilen zararın azaltılması gibi çoğaltılabilir temel başlıklardan oluşmaktadır.

Ülkemizde Akıllı Ulaşım Sistemlerinin (AUS) kurulması ve işletilmesine ilişkin açık bir mevzuat düzenlemesi bulunmamakla birlikte AUS olarak nitelendirilemeyecek ancak trafiğin bilgisayar ve otomasyon sistemleri destekli yönetilmesine yönelik lokal düzeyde çeşitli uygulamaların varlığından söz edebilmekteyiz. Lokal düzeydeki bu uygulamalara ise *5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu*, *5393 sayılı Belediye Kanunu*, *2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu* ve *4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu* düzenlemeleri esas teşkil etmektedir.

Bu itibarla, çalışmada konuyla ilgili mevzuatın doğrudan ve dolaylı olmak üzere iki başlık altında incelenmesi ve bu yolla ülkemizdeki AUS literatürüne katkı sağlanması amaçlanmıştır.

ABSTRACT

Intelligent Transportation Systems can be defined as; diminishing the burden of decision making and solving foreseeable transportation problems, directly or indirectly, while fulfilling the transportation needs of the individuals forming the society.

AUS's objectives; multi-dimensional data exchange between human-vehicle-infrastructure-center, traffic safety, usage of roads in accordance with their capacities, increase of mobility, reduction of harm to the environment by providing energy efficiency.

However, there are no clear legislative arrangements for the establishment and operation of Intelligent Transportation Systems (ITS) in our country, and there are a number of local municipal practice for managing traffic with computer and automation systems that are not qualified as ITS, but it is seen that main applications of Metropolitan municipalities and other municipalities, *the Law on Metropolitan Municipalities Code Law No. 5216, Municipality Code Law No. 5393, Highway Traffic Code Law No. 2918 and Road Transportaion Code Law No. 4925* constitute the basis.

In this respect, it will be appropriate to examine the related legislation under two headings as, direct and indirect.

İÇİNDEKİLER

SAYFA 5

1. BÖLÜM
DOĞRUDAN
İLGİLİ MEVZUAT

SAYFA 11

2. BÖLÜM
DOLAYLI
İLGİLİ MEVZUAT

SAYFA 19

3. BÖLÜM
SONUÇ

SAYFA 23

KISALTMALAR

Ülkemizde AUS ile ilgili açık bir hukuki düzenleme bulunmamakla birlikte, AUS alanında büyükşehir belediyeleri ve diğer belediyelerin doğrudan uygulamakta oldukları temel mevzuat hükümleri şu şekildedir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanununun 7.maddesinin 1-f bendi;

“Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park

yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek" hükmü,

5393 Sayılı Belediye Kanun'unun 15.maddesinin 1-p bendi;

"Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek" hükmü,

4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanun'u 2.maddesinin 3.fıkrası;

"İl sınırları içerisindeki taşımalar ile yüz kilometreye kadar olan şehirlerarası taşımaların düzenlenmesi il ve ilçe trafik komisyonları ile işbirliği yapılmak suretiyle ilgili valiliklere, belediye sınırları içerisindeki şehiriçi taşımalar belediyelere bu Kanuna göre düzenlenecek yönetmelik esasları dahilinde bırakılabilir" hükmü,

Kanunkoyucu tarafından düzenleme altına alınmış amir hükümlerdir.

Bu düzenlemeler belediye sınırları içinde trafiği düzenleme ve yönetme görev ve yetkisini belediyelere vermektedir.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanun'unun 12.maddesinin 1-(b) bendinin 1.alt bendi;

"İl sınırları içinde mahalli ihtiyaç ve şartlara göre trafik düzeni ve güvenliğini sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri almak," hükmüyle il sınırları içinde trafiği düzenleme ve yönetme görev ve yetkisini İl Trafik Komisyonlarına vermiştir.

Yine **2918 Sayılı KTK'nun 7.maddesi** ile yapım ve bakımından sorumlu olduğu karayollarında trafiği düzenleme ve gerekli işaretlemeleri yapma görev ve yetkisi Karayolları Genel Müdürlüğüne verilmiştir. Ayrıca, 6001 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun ile de aynı genel müdürlüğe trafik güvenliğini sağlamaya yönelik görev ve yetkiler verilmiştir.

İl mülki sınırları, **6360 sayılı ve 12 Kasım 2012 tarihli On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun** düzenlemesinden sonra büyükşehir belediye sınırları içerisine alınmıştır.

Büyükşehir belediyeleri dışındaki illerde, Devlet ve il yolları ağı dışında kalan köy yollarını yapmak, bakım ve onarımını gerçekleştirmek, trafik güvenliği yönünden gerekli işaretlemeleri yapmak görev ve yetkisi **5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6 ve 7.maddeleri** uyarınca **il özel idarelerine** aittir.

Zira, önceden Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğüne ait olan bu görev ve yetki, anılan genel müdürlüğün 2005 yılında 5286 sayılı Kanun ile kaldırılması ile 3202 sayılı Köye Yönelik Hizmetler Hakkında Kanun'un Ek 2.maddesi hükmünce **il özel idarelerine** verilmiştir.

Akıllı Ulaşım Sistemleri'nin Uygulanması ve Entegrasyonunu Doğrudan İlgilendiren Mevzuat ve Dolaylı Olarak Etkileyecek Mevzuatın Tespiti ve İhtiyaçların Belirlenmesi

(3202 sayılı Kanun'un önceki adı "Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun" iken, 5286 sayılı Kanun ile "Köye Yönelik Hizmetler Hakkında Kanun" olarak değiştirilmiştir. Diğer yandan 2918 sayılı Kanun'un 9.maddesinin 1.fıkrasının (b) bendi ile **Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı**'na verilen köy yollarında trafik düzeni ve güvenliği açısından gerekli düzenleme ve işaretlemeleri yaparak, tedbir almak veya aldırarak, yol güvenliğini ilgilendiren konulardaki kavşak, durak yeri, yol dışı park yeri, aydınlatma ve benzeri tesislerin projelerini incelemek ve onaylamak, yapım ve bakımından sorumlu olduğu karayolu kenarında yapılacak yapı, tesis, işyeri vb. yerlerin karayolu ile bağlantısını sağlayacak olan geçiş yollarına izin vermek, yetkili birimlerce veya trafik zabıtasınca tespit edilen trafik kaza analizi sonucu, karayolu yapısı ve işaretlemeye dayalı kaza nedenleri göz önünde bulundurularak gerekli tedbirleri almak ve trafikle ilgili diğer görevleri yerine getirmek görev ve yetkileri. (639 Sayılı Gıda, Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 32.maddesi hükmünce; mevzuatta, Tarım ve Köyişleri Bakanlığına ve Tarım Reformu Genel Müdürlüğüne yapılan atıflar Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına yapılmış sayılır.) ile yine 2918 sayılı Kanun'un 9.maddesinin 1.fıkrasının (a) bendi ile **Orman ve Su İşleri Bakanlığı**'na verilen ana orman yolları ile gerekli görülen diğer orman yollarında trafik düzeni ve güvenliği açısından gerekli düzenleme ve işaretlemeleri yaparak tedbir almak ve aldırarak ve trafikle ilgili diğer görevleri yerine getirmek görev ve yetkileri (645 Sayılı Orman Ve Su İşleri Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 30.maddesi hükmünce; mevzuatta bu Kanun Hükmünde Kararname ile Orman ve Su İşleri Bakanlığınca devredilen birimlerle ilgili görevler nedeniyle Çevre ve Orman Bakanlığınca yapılmış olan atıflar Orman ve Su İşleri Bakanlığınca yapılmış sayılır.) atıf yapılan kanunlara göre sonraki tarihli bir kanun olan 5286 sayılı Kanun'un anılan hükmü(Ek m.2) uyarınca il özel idarelerine geçmiştir. Burada lex posterior (Sonraki kanun önceki kanunları ilga eder.) ilkesi uygulanır.)

Buraya kadar yer vermiş olduğumuz mevzuat düzenlemeleri dikkate alındığında;

- 1) İl mülki sınırları ile aynı olan büyükşehir belediye sınırları içinde trafiği düzenleme ve yönetme yetkisinin **büyükşehir belediyelerinde** olduğu,
- 2) Büyükşehir olmayan diğer belediyelerde belediye sınırları içinde ilgili belediyenin, il mülki sınırları içindeki yollarda **il trafik komisyonlarının** yetkili olduğu,
- 3) Yapım ve bakımı Karayolları Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğundaki otoyol, devlet ve il yollarında yine **KGM'nün** trafiği düzenleme ve işaretleme yapmaya yetkili olduğu ve
- 4) Yapım ve bakımı Karayolları Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğu dışında kalan köy ve orman yollarında ise **il özel idarelerinin** yetkili olduğu görülmektedir.

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının ulaşım konusundaki genel yetkisi ise **655 sayılı KHK'nin 2.maddesinin 1 fıkrasının (ç) bendinde;**

"Ulaştırma ve denizcilik iş ve hizmetleriyle ilgili altyapı, şebeke, sistem ve hizmetleri ticari, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlara, teknik gelişmelere uygun olarak planlamak, kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettirmek ve geliştirmek"

şeklinde düzenlenmiştir.

Yukarıda yer vermiş olduğumuz mevzuat hükümleri ışığında;

genel kanun olan 655 sayılı KHK'nin, bu KHK'ye göre aynı nitelikte ancak daha özel düzenlemeler içeren 2918 sayılı, 4925 sayılı, 5216 sayılı, 5286 sayılı ve 5393 sayılı **Kanunlardaki trafiği düzenleme ve yönetme ve işaretleme yapma yetkilerini, bu kanunların yetki verdiği kurum ve kuruluşlardan aldığı ve Bakanlık bünyesinde topladığı sonucuna ulaşamamakta ve dolayısıyla esasen trafiği yönetme, düzenleme ve işaretleme yapmayı da bünyesinde barındıran AUS kurma ve işletme konusunda Bakanlığın yetkili olduğu kanaatine varılamamaktadır.**

Bu durumda, mevzuattaki boşluğun giderilebilmesi ve daha sağlıklı iş ve işlem tesis edilebilmesi adına Kanun Koyucu tarafından yeni bir kanuni düzenleme yapılması suretiyle Bakanlığa AUS kurma ve işletme yetkisinin verilmesinin önemli olduğu değerlendirilmektedir.

2. BÖLÜM

DOLAYLI İLGİLİ MEVZUAT

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanun'un 4.maddesinin 1.fıkrasının (a) bendi ile kurulan ve Başbakan'ın veya görevlendireceği Başbakan Yardımcısı'nın başkanlığında, Adalet Bakanı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı, Çevre ve Şehircilik Bakanı, İçişleri Bakanı, Kalkınma Bakanı, Maliye Bakanı, Millî Eğitim Bakanı, Orman ve Su İşleri Bakanı, Sağlık Bakanı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı ile Jandarma Genel Komutanı, Emniyet Genel Müdürü ve Karayolları Genel Müdürü'nden oluşan **Karayolu Güvenliği Yüksek Kurulu**'na şu görevler verilmiştir:

"Karayolu Güvenliği Yüksek Kurulu, Trafik Hizmetleri Başkanlığınca hazırlanarak, Karayolu Trafik Güvenliği Kurulunca uygun görülen önerileri değerlendirerek karara bağlar ve kararlarının yaşama

geçirilmesi için gerekli koordinasyon önlemlerini belirler."

2918 sayılı Kanun'un 4.maddesinin 1.fıkrasının (b) bendi ile kurulan ve Emniyet Genel Müdürlüğü Trafik Hizmetleri Başkanı'nın başkanlığında, Karayolu Güvenliği Yüksek Kurulu'na katılan kamu kurumlarının en az daire başkanı seviyesinde görevlileri; Jandarma Genel Komutanlığı, Türk Standartları Enstitüsü Başkanlığı, Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonu temsilcisi ile İçişleri Bakanlığınca uygun görülen trafikle ilgili üniversite, Türkiye Mimar ve Mühendis Odaları Birliği Türkiye Trafik Kazalarını Önleme Derneği ve Trafik Kazaları Yardım Vakfının birer temsilcisi ve Başkent Büyükşehir Belediye Başkanı'ndan oluşan **Karayolu Trafik Güvenliği Kurulu**'na şu görevler verilmiştir:

"Karayolu Trafik Güvenliği Kurulu, Trafik Hizmetleri Başkanlığınca Trafik hizmetlerinin çağdaş ve güvenli bir şekilde yürütülmesi amacıyla önerilen veya katılacak temsilcilerce önerilecek önlemlerin uygulanabilirliğini tartışarak karara bağlar.

.....

Kurulun görev ve yetkileri şunlardır;

1. Trafikle ilgili kuruluşlar arasında koordinasyon sağlanmasına ilişkin önerilerde bulunmak,
2. Trafik kazalarının azaltılmasına ilişkin önerilerde bulunmak,
3. Uygulamada görülen aksaklıkları tespit etmek,
4. Kendi görev alanına giren konularla ilgili yasal düzenlemelerden kaynaklanan eksiklikleri belirlemek."

2918 sayılı Kanun'un 5.maddesi ile Emniyet Genel Müdürlüğüne şu görevler verilmiştir:

.....

Araçlara ve sürücülere ait işlemleri yapmak, plaka ve belgelerini vermek ve bu amaca yönelik hizmetleri yürütmek üzere her ilde ve gerekli görülen ilçelerde tescil şube veya büroları kurmak.

.....

b) Görev ve yetkiler:

- 1. Araçları, bu Kanuna göre araçlarda bulundurulması gerekli belge ve gereçleri, sürücülere ve bunlara ait belgeleri, sürücülerin ve karayolunu kullanan diğer kişilerin kurallara uyup uymadığını, trafik düzenlemelerinin ve çeşitli tesislerin bu Kanun hükümlerine uygun olup olmadığını denetlemek,*
- 2. Duran ve akan trafiği düzenlemek ve yönetmek,*
- 3. (Mülga: 17/10/1996 - 4199/47 md.)*
- 4. El koyduğu trafik kazalarında trafik kaza tespit tutanağı düzenlemek,*
- 5. Trafik suçu işleyenler hakkında tutanak düzenlemek, gerekli işlemleri yapmak ve takip etmek,*
- 6. Trafik kazası neticesinde hastalanan veya yaralananların bakımlarını sağlayacak tedbirlerin süratla alınmasına yardımcı olmak ve yakınlarına haber vermek,*
- 7. Araçların tescil işlemlerini yaparak belge ve plakalarını vermek,*

8. (Değişik: 17/10/1996 - 4199/3 md.) Sürücülerin belgelerini vermek,
9. (Değişik: 25/6/2010-6001/35 md.) Ülke çapında taşıtların ve sürücülerin sicillerini tutmak, bunlara ilişkin teknik ve hukukî değişiklikleri işlemek, işlettirmek, istatistiksel bilgileri toplamak ve değerlendirmek,
10. Trafik kazalarının oluş nedenleri ile ilgili tüm unsurları kapsayan istatistik verileri ve bilgilerini toplamak, değerlendirmek, sonuçlarına göre gereken önlemlerin alınmasını sağlamak ve ilgili kuruluşlara teklifte bulunmak,
11. (Ek: 17/10/1996 - 4199/3 md.) Hasar tazminatı ödemelerini

hızlandırmak amacıyla sigorta şirketlerince istenecek gerekli bilgi ve belgeleri vermek,

12. Ayrıca bu Kanunla ve bu Kanuna göre çıkarılmış olan yönetmeliklerle verilen diğer görevleri yapmaktır.

(Ek fıkra: 25/6/2010-6001/35 md.) Sürücülere ait bilgilerde meydana gelebilecek değişiklikler ve araçlar üzerinde meydana gelebilecek teknik veya hukukî değişiklikler ile haciz, rehin, ihtiyatî tedbir ve belge iptali gibi kısıtlayıcı şerhlerin; elektronik ortamda tutulan siciller üzerine işlenilmesi ve kaldırılması işlemleri, bu değişiklik veya şerhlere karar veren yargı ve icra birimleri ile kamu kurum veya kuruluşları tarafından elektronik sistemle yapılabilir. Sürücü belgesi ve tescil işlemlerine esas teşkil edecek bilgiler, Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından ilgili kamu kurum veya kuruluşlarından elektronik sistemle temin edilebilir veya kanunlardaki istisnalar hariç olmak üzere bu amaçla sınırlı olarak paylaşılabilir. Bu fıkraya ilişkin usûl ve esaslar yönetmelikte belirlenir."

Ayrıca, **2918 sayılı Kanun'un Ek 16.maddesi'nde** yer alan;

"Belediyelerce kendi bütçe kaynakları kullanılarak, karayollarında can ve mal güvenliğini sağlamak, düzenli ve güvenli trafik akışını temin etmek amaçlarına hizmet etmek üzere kurulmuş veya kurulacak elektronik sistemlerin Emniyet Genel Müdürlüğüne trafik ihlallerinin tespiti amacıyla kullanılması durumunda, aylık dönemler halinde yapılan tespitlere dayanılarak düzenlenen trafik idari yaptırım karar tutanaklarında yer alan trafik

idari para cezasının % 30'u oranındaki tutar, izleyen ayın sonuna kadar Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesinden ilgili belediyelere sistem kullanımı hizmet bedeli olarak ödenir.

Bu madde kapsamında hizmetinden yararlanılacak elektronik sistemlerin taşınması gereken teknik özellikler, kurulması gereken yerler ve belediyelerle yapılacak protokollere ilişkin diğer şartlar ile maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığınca (Emniyet Genel Müdürlüğü) müştereken belirlenir" hükmü ile **Maliye Bakanlığı ve EGM'ne** trafiği yönetmek için kurulmuş veya kurulacak elektronik sistemlere ilişkin standart belirleme yetkisi verilmiştir.

5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 2, 3 ve 11. maddeleri ve 2918 sayılı Kanun'un;

- 1.** Motorlu araç sürücülerinin yetiştirilmesi için 123 üncü maddede gereğince sürücü kursları açmak, özel sürücü kursu açılmasına izin vermek, bunları her safhada denetlemek,
- 2.** Sürücü adaylarının teorik ve uygulamalı sınavlarını yapmak ve başarılı olanlara sertifika verilmesini sağlamak,
- 3.** Okul öncesi, okul içi ve okul dışı trafik eğitimini düzenleyen trafik genel eğitim planı hazırlamak ve ilgili kuruluşlarla iş birliği yaparak uygulamak" şeklindeki 8.maddesinin 1.fıkrasının (a) bendi hükmüyle **Milli Eğitim Bakanlığına** belirtilen görev ve yetkiler verilmiştir.

Yine 2918 sayılı Kanunun 8.maddesinin (b) bendi ile **Sağlık Bakanlığı'na**, trafik kazaları ile ilgili ilk ve acil yardım hizmetlerini

planlamak uygulamak, karayolları üzerinde ilkyardımlı istasyonları kurmak gerekli personel, araç ve gereci sağlamak, illerde trafik kazaları için eğitilmiş sağlık personeli ve yeteri kadar ambulans bulundurmak görevi verilmiştir.

Aynı maddenin (c) bendi ile **Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'na**; karayolu taşımasına ilişkin gerekli koordinasyonu sağlamak, tescile bağlı araçların muayenelerini yapmak veya yaptırmak, muayene istasyonlarını denetlemek, 35 inci madde hükümlerine aykırı hareket edenler hakkında tutanak düzenleyerek idari para cezası vermek, bu maddede belirlenen idari tedbirleri almak, trafik zabıtasının görev ve yetkileri saklı kalmak üzere, araçların ağırlık ve boyut kontrollerini yapmak veya yaptırmak ve denetlemek, aykırı görülen hususlarla ilgili olarak sorumlular hakkında idari para cezasına dair tutanak düzenlemek görev ve yetkisi verilmiştir.

655 sayılı KHK'nin 13.maddesinde ise, **Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Haberleşme Genel Müdürlüğüne**; haberleşme ve posta sektöründe belirlenmiş standartların ülke genelinde kullanılmasını sağlamak ve sabit ve mobil haberleşme altyapısı veya şebekelerinde kullanılan her türlü baz istasyonu, anten, kule, dalga kılavuzu, konteynır ve benzeri araç, gereç ve tesisatın kurulmasına ilişkin esasları belirlemek ve uygulamayı denetlemek görev ve yetkileri verilmiştir.

Yine **2918 sayılı Kanun'un**; "Araçların yapım ve kullanma bakımından karayolu yapısına ve trafik güvenliğine uyması zorunludur. Yapım safhasında, araçların Tip Onayı Yönetmeliği ile buna bağlı diğer yönetmeliklerin çıkarılmasına Sanayi ve Ticaret Ba-

kanlığı yetkilidir. Tip Onayı Yönetmeliği ve buna bağlı diğer yönetmelikler Bayındırlık ve İskan Bakanlığının görüşü alınarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca düzenlenir." şeklindeki **29'ncu maddesi** ile **Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına** araçların karayoluna uygunluğu ve teknik esaslarına ilişkin standart belirleme görev ve yetkisi verilmiştir. AB mevzuatına uyum çerçevesinde bu konuda pek çok yönetmelik ve alt mevzuat düzenlemesi yapılmıştır.

132 sayılı Türk Standartları Enstitüsü Kuruluş Kanunu her türlü standartları hazırlamak veya hazırlatmak görev ve yetkisini TSE'ye vermiştir. TSE yaptığı alt düzenlemeler ile AUS bileşenlerini de kapsayan araç ve gereçler için standartlar belirlemektedir.

3. BÖLÜM

SONUÇ

Yukarıda yer vermiş olduğumuz mevzuat hükümleri ile; karayolu ulaşımı ve trafiğin düzenlenmesi konularında yetkili kurum ve kuruluşlar çeşitli kanunlar ile belirlenmiştir.

- 1) 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu ile karayollarında trafik düzeni ve güvenliğini sağlamak, bu konuda gerekli tedbirleri almak üzere Millî Eğitim Bakanlığından Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığına kadar, Emniyet Genel Müdürlüğünden Karayolları Genel Müdürlüğüne kadar, Karayolu Güvenliği Yüksek Kurulundan il ve ilçe trafik komisyonlarına ve belediyelere kadar çeşitli kurum, kurul ve kuruluşlara çeşitli görev ve yetkiler verilmiştir.
- 2) Karayolu taşımacılarını ülke ekonomisinin gerektirdiği şekilde

düzenlemek, taşımada düzeni ve güvenliği temin etmek, taşımaların ekonomik, seri, elverişli, güvenli, çevreye kötü etkisi en az biçimde yapılmasını sağlamak esasının benimsendiği **4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu ile yine Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı yetkili kılınmıştır.**

3) 6001 Sayılı Karayolları Genel Müdürlüğünün Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun ile bu Genel Müdürlüğümüzün yetkileri, trafik akışını sağlama ve yol güvenliğine yönelik tedbirler almak şeklinde belirlenmiştir.

4) 5393 Sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile de belediyelere trafik yönetimine ilişkin çeşitli görev ve yetkiler verilmiştir.

Yapılan düzenlemelerde yetkilerin ilgili kurumların kendi (çoğrafi bölge olarak) yetki alanları ile sınırlı olması ilkesi doğrultusunda hükümlere yer verilmiş, kurumlar arası yetki çatışmalarının önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Örneğin 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 84.maddesinde, 2918 ve 4925 sayılı Kanunlarda bu Kanun hükümlerine aykırılık bulunması durumunda 5393 Sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 9. maddesinde, büyükşehir belediyelerine bu Kanun ile verilen görev ve yetkilerin uygulanmasında 2918 Sayılı Kanununun 5216 sayılı Kanuna aykırı hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir. Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda, *kural olarak belediyelerin şehir içi yollarda, diğer kurum ve kuruluşların da şehirlerarası yollarda yetkili olduğu görülmektedir.*

Elbette bu kuralın birden fazla istisnası vardır. Bugün itibariyle şehir içlerinde kalan bölünmüş yollar, çevre yolları, otoyollar belediyelerin değil, Karayolları Genel Müdürlüğü'nün yetkisindedir. Ancak bu istisnalar genel kuralı geçersiz kılacak nitelikte değildir. Dolayısı ile trafiğin yönetimi konusunda kamu idareleri arasında bir yetki çatışmasının bulunmadığını söylemek mümkün olacaktır.

Bununla birlikte anılan kanunlarda ve diğer alt düzenlemelerde *trafik yönetiminde söz sahibi idarelere akıllı ulaşım sistemleri kurma ve işletme, bu konuda ülke çapında geçerli standartlar belirleme yetkisi açıkça verilmemiştir*. Bugün itibariyle büyükşehirlerimizde uygulaması yapılan, ancak tam olarak akıllı ulaşım sistemi şeklinde nitelendirilemeyecek seviyedeki bilgisayar destekli trafik yönetim sistemleri 5216 sayılı kanunun 7. maddesi ile 5393 sayılı Kanunun 15. maddesinde yer alan ve belediyeleri yetkilendiren *“trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek”* şeklindeki genel yetkiye dayanılarak kurulmuştur.

Bu sistemler birbirlerinde bağımsız, diğer kamu idarelerinin kendi görevleri bağlamında kurup, işlettikleri elektronik sistemlerle ile haberleşmediği gibi, bu sistemlerin bir standardı da bulunmamaktadır. Bu aynı ildeki farklı kurumların işlettiği sistemler için geçerli olduğu gibi, farklı şehirlerde aynı amaca yönelik olarak kurulmuş sistemler için de geçerlidir. Oysa akıllı ulaşım sistemleri bir bütündür ve tüm sistemlerin birbirleri ile entegre olmasını, haberleşmesini öngörmektedir.

Bu itibarla yapılacak bir kanuni düzenleme ile; *güvenli, ekonomik, çevreci ve entegre bir ulaşım sistemi oluşturmak amacıyla*

*akıllı ulaşım sistemleri mimarisini tanımlama, standartları belirleme, benzer sorunlar ve ihtiyaçların e-ödeme standartları konusunda da var olduğu hususu göz ardı edilmediği takdirde kurumlar arası koordinasyon sağlama yetkisinin **bir merkezde toplanması** gerektiği kanaatindeyiz.*

Av. Çağatay GÜVEN

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ABS: Kilitlenme karşıtı fren sistemi (Anti-lock Braking System)

ACC: Adaptif/otonom hız kontrolü (Adaptive Cruise CoaQIntrol)

ARI: Sürücü Radyo Yayını Bilgi Sistemi (Autofahrer-Rundfunk-Informationssystem)

AUS: Akıllı Ulaşım Sistemleri

BB: Büyükşehir Belediyeleri

BSTB: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

BTK: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu

CACS: Kartlı Geçiş Kontrol Sistemi (Comprehensive Automobile Traffic Control System)

CCTV: Kapalı Devre Televizyon (Closed Circuit Television)

ÇŞB: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

DSRC: Tahsis edilmiş kısa mesafe iletişim (Dedicated-Short Range Communications)

e-Call: e-Çađrı

EDS: Elektronik Denetleme Sistemi

EBS: Acil durum frenleme yardım sistemi

EGM: Emniyet Genel Müdürlüğü

ERGS: Elektronik Güzergah Belirleme Sistemi (Electronic Route Guidance System)

ETKB: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

EU: Avrupa Birliği (European Union)

FHWA: Federal Otoyol İdaresi (Federal Highways Administration)

GAGAN: GPS Destekli Navigasyon (GPS-Aided Geo Augmented Navigation)

GPS: Küresel Konumlandırma Sistemi (Global Positioning System)

HGM: Haberleşme Genel Müdürlüğü

HGS: Hızlı Geçiş Sistemi

IEC: Uluslararası Elektronik Komisyonu (International Electrotechnic Commission)

ISO: Uluslararası Standartlar Örgütü (International Organisation for Standardization)

ITS: Akıllı Ulaşım Sistemleri (Intelligent Transportation Systems)

IVHS: Akıllı araç karayol sistemi (Intelligent Vehicle Highway System)

KDGM: Karayolu Düzenleme Genel Müdürlüğü

KGM: Karayolları Genel Müdürlüğü

KGS: Kartlı Geçiş Sistemi

KGYS: Kent Güvenlik Yönetim Sistemi (MOBESE)

OECD: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (Organization of Economic Cooperation and Development)

OGS: Otomatik Geçiş Sistemi

PTS: Plaka Tanıma Sistemi

PTT: Posta ve Telgraf Teşkilatı

SGB: Strateji Geliştirme Başkanlığı

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

TCDD: Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları

TEDES: Trafik Elektronik Denetleme Sistemi

TIM: Trafik Olay Yönetimi (Traffic Incident Management)

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

TSE: Türk Standartları Enstitüsü

UBTYS: Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi

UDHB: Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı

V2I: Araçtan Altyapıya (Vehicle to Infrastructure)

V2V: Araçtan araca (Vehicle to Vehicle)

VTS/FMS: Araç Takip Sistemi / Filo Yönetim Sistemi (Vehicle Tracking System / Fleet Management System)

WAAS: Geniş Alan Uydu Destek Sistemi (Wide Area Augmentation System)

A U S D E R

www.ausder.org.tr